

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

Кваліфікаційна робота
магістра
з теми: «**ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУЦІЇ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ**
ДОПОМОГИ»

Виконала: здобувачка вищої освіти
2 курсу, групи Sz1-M23
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
Локтіонова Світлана Олександрівна

Керівниця: Мельник Ж.В.,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ.....	6
1.1 Поняття державних інституцій у науковій літературі	6
1.2 Базові ознаки та функції державних інституцій у системі соціальної допомоги.....	18
1.3 Система надання страхових видів допомог згідно чинного законодавства України.....	25
РОЗДІЛ 2. ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУТНІСТЬ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	43
2.1 Напрями діяльності територіальних управлінь соціального захисту України.....	43
2.2 Основні напрями соціального обслуговування населення в територіальних центрах України	51
2.3 Напрями діяльності та види соціальних послуг і допомог, що надаються населенню Центрами соціальних служб України	58
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ (на прикладі Кам'янець-Подільської міської територіальної громади).....	67
3.1 Моделі практики надання соціальних послуг і допомог державними інституціями (на прикладі Кам'янець-Подільської міської територіальної громади).....	67
3.2 Методичні рекомендації щодо вдосконалення роботи державних інституцій з надання соціальної допомоги для місцевої територіальної громади.....	77
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми. Становлення України як правової демократичної держави передбачає втілення в практику якісної роботи суб'єктів державного управління, удосконалення діяльності всіх гілок влади, а, насамперед, структур, які беруть безпосередню участь в становленні і реалізації державотворчих процесів, направлених на виконання завдань соціальної орієнтації, соціального добробуту і соціальної підтримки народу України.

Проблеми реформування економічної і соціальної систем суспільства є першочерговими на виконання вимог і положень правової соціальної держави згідно зі ст. 1 Конституції України [41].

В умовах європейської інтеграції, нового статусу України як кандидата в члени ЄС особливого значення набуває питання державного і недержавного соціального забезпечення, соціальної допомоги, соціальних гарантій.

Держава несе повну відповідальність за добробут населення, створюючи умови гідного життєвого рівня кожній без винятку особі.

Реалії сьогодення, пов'язані з російсько-українською війною, а саме, падіння ВВП, інфляція, зростання цін на продукти і товари першої необхідності, проблеми з інфраструктурою, значна кількість переміщених осіб, частина з яких втратила житло, збільшення відсотку безробітних – це неповний перелік негараздів, які отримала Україна внаслідок воєнного вторгнення держави – агресора.

Чимало воїнів ЗСУ віддали своє життя за свободу та незалежність нашої держави, залишивши після себе вдов, сиріт, батьків без належного піклування. Чимало воїнів ЗСУ дістали поранення і залишились з інвалідністю. Це ще один напрям соціального забезпечення і підтримки з боку держави [73].

Тому сьогодні актуальним питанням виступає діяльність органів державних інституцій в системі соціальної допомоги, їх повноваження, форми і методи роботи.

Питання державних інституцій в системі надання соціальних послуг та моделі соціальної політики досліджували такі вчені, як: Вінчук М. [14], Іншин М. [25], Панов М. та Тихий В. [55], Забута Н. [28], Багрій В. [3], Беляєв О. [7], Гупало О. [19], Деріга В. [20], Серватинська І. [71], Скуратівський В. [74; 75], Шевчук А. [80], Підлипна Р. [57] та інші.

Отже, наукова розробка теоретичних основ щодо ролі державних інституцій в системі соціальної допомоги, стає актуальною в теоретичному і практичному аспектах. Соціальна значущість проблеми окресленої тематики, недостатній рівень вивчення її окремих теоретичних та практичних аспектів зумовили вибір теми дослідження: *«Державні інституції в системі соціальної допомоги»*.

Мета дослідження: дослідити структуру, функції, механізми надання соціальної допомоги державними інституціями.

Відповідно до мети дослідження були визначені такі **завдання:**

1. Охарактеризувати теоретичні засади системи соціальної допомоги в Україні.
2. Проаналізувати процеси, механізми реалізації соціальної політики в сфері соціальної допомоги державними інституціями.
3. Розглянути моделі практики надання соціальних послуг та видів допомог державними інституціями (на прикладі Кам'янець-Подільської міської територіальної громади).
4. Розробити методичні рекомендації для вдосконалення роботи державних інституцій щодо надання соціальної допомоги в умовах сучасних викликів та потреб суспільства.

Об'єкт дослідження: система соціальної допомоги в Україні.

Предмет дослідження: процеси, механізми реалізації соціальної політики в сфері соціальної допомоги державними інституціями.

Методи дослідження: теоретико-практичний аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми, порівняльно-правовий метод, метод системного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів: отримані результати дослідження та розроблені методичні рекомендації можуть бути використані для вдосконалення роботи державних інституцій щодо надання соціальної допомоги в умовах сучасних викликів та потреб суспільства. Це сприятиме поліпшенню доступності, ефективності та якості соціальних послуг для різних цільових аудиторій. Зокрема, результати дослідження можуть бути використані як основа для виявлення та впровадження державними інституціями ефективних практик та механізмів у сфері соціального захисту, а також вдосконалення соціальної політики та програм соціальної допомоги, що відповідають актуальним потребам населення та сприятимуть підвищенню ефективності соціального добробуту населення.

Апробація результатів дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи магістра були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи» (11 квітня 2024 р., м. Кам'янець-Подільський) та науковій конференції студентів та магістрантів за підсумками НДР у 2023 р.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано статтю у співавторстві з науковим керівником у збірнику наукових праць (Мельник Ж.В., Локтіонова С.О. Базові ознаки та функції державних інститутів у системі соціальної допомоги / Ж. В. Мельник, С. О. Локтіонова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна / За ред. Л. П. Мельник, Т. Л. Опалюк. Вип. 39. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2024. С. 108 – 112).

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (81 найменувань). Робота містить 1 рисунок. Основний зміст викладено на 90 сторінках тексту. Загальний обсяг – 100 сторінок.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши державні інституції у системі соціальної допомоги в Україні, можна зробити наступні висновки:

Державні інституції у системі соціальної допомоги відіграють ключову роль у формуванні та реалізації соціальної політики. Роль державних інституцій у формуванні та реалізації соціальної політики є надзвичайно важливою і багатогранною. Державні інституції розробляють, ухвалюють і впроваджують закони та нормативно-правові акти, що визначають рамки соціальної політики, механізми соціальної допомоги, а також права та обов'язки громадян. Державні органи формують стратегічні програми, які сприяють реалізації соціальної політики. Це включає визначення пріоритетів, цілей і заходів для покращення соціального добробуту населення. Інституції відповідають за моніторинг реалізації соціальних програм та оцінку їх ефективності. Вони аналізують дані про рівень життя, доступ до соціальних послуг та інші показники, що дозволяють коригувати політику. Державні інституції повинні забезпечувати інформаційну відкритість і залучати громадськість до процесу формування соціальної політики. Це сприяє врахуванню потреб населення та підвищує довіру до державних органів. Важливою функцією державних інституцій є координація дій різних міністерств, відомств та місцевих органів влади для ефективного виконання соціальної політики на всіх рівнях. Державні інституції відповідають за виділення бюджету на соціальні програми і забезпечення ресурсами (матеріальними, кадровими, інформаційними) для реалізації соціальних ініціатив. Державні інституції часто співпрацюють з міжнародними організаціями, що допомагає залучати фінансові та консультативні ресурси, а також переймати міжнародний досвід у сфері соціальної політики. Таким чином, державні інституції є ключовими гравцями в процесі формування та реалізації соціальної політики, і їхня діяльність значно впливає на соціально-економічний розвиток країни та добробут її громадян.

Сьогодні у світі, що швидко змінюється, соціальна допомога стає важливим аспектом забезпечення добробуту населення, особливо в умовах економічних викликів і соціальних змін. Державні інституції виконують надзвичайно важливу роль у формуванні та реалізації соціальної політики, оскільки саме вони є гарантами соціальної справедливості та забезпечення добробуту громадян. В умовах швидких економічних змін та соціальних викликів, як-от зростання безробіття, зміни в демографічній ситуації або глобальні кризи, державні органи покликані адаптувати свої програми соціальної допомоги, щоб ефективно реагувати на потреби населення. Соціальна допомога стає важливим механізмом підтримки національної економіки та зміцнення соціальної стабільності. Вона включає в себе різноманітні форми підтримки, такі як фінансова допомога, субсидії, медичне забезпечення, а також програми навчання та перекваліфікації. Адекватна соціальна допомога сприяє зменшенню бідності, підвищує рівень життя населення і заохочує соціальну інтеграцію вразливих груп. Державні інституції, завдяки своїм дослідженням і аналізу даних, можуть ідентифікувати проблеми, з якими стикається суспільство, та розробити відповідні програми, що враховують специфіку та потреби різних соціальних груп. Це, в свою чергу, забезпечує ефективне та раціональне витрачання бюджетних коштів на соціальні програми. Таким чином, роль державних інституцій у формуванні та реалізації соціальної політики є незамінною, оскільки вони беруть на себе відповідальність за забезпечення добробуту населення, особливо в умовах, коли соціальні та економічні зміни вимагають швидкої реакції та адаптації.

Національні та регіональні рівні державного управління грають важливу роль у системі соціальної допомоги, адже вони взаємодіють між собою для ефективного забезпечення населення необхідними соціальними послугами. На національному рівні державні інституції формують загальні принципи та стратегії соціальної політики. Створюють нормативно-правову базу, яка регулює питання соціальної допомоги, включаючи законодавчі

акти, які визначають права і обов'язки громадян, умови надання допомоги та програм. Національні органи відповідають за визначення бюджетів, виділених на соціальні програми, що дозволяє забезпечити ресурси для реалізації політики соціального захисту на всіх рівнях. Уряд проводить оцінку ефективності програм соціальної допомоги, збирає статистику та аналізує дані для виявлення потреб у корекції політики. Регіональні інституції відіграють ключову роль в адаптації національної політики до місцевих умов. Регіональні органи влади реалізують національні програми соціальної допомоги, адаптуючи їх до специфічних потреб своїх територій, враховуючи демографічну, економічну та соціальну ситуацію. Місцеві адміністрації взаємодіють з громадськими організаціями, неурядовими організаціями та іншими структурами для покращення надання соціальних послуг. Регіональні органи також відповідальні за моніторинг і контроль за реалізацією соціальних програм на місцях, забезпечуючи звітність перед національними структурами. Ефективна взаємодія між національним і регіональним рівнями є запорукою успіху системи соціальної допомоги. Це включає в себе систематичну комунікацію і обмін інформацією між різними рівнями управління; координацію дій для уникнення дублювання зусиль і ресурсів; можливість регіональних органів забезпечити зворотний зв'язок щодо потреб населення, що сприяє його адаптації до національної політики.

Таким чином, національні і регіональні рівні управління, працюючи у тандемі, забезпечують комплексний підхід до вирішення соціальних проблем, що, в свою чергу, сприяє більш ефективному наданню соціальної допомоги населенню.

Збір та аналіз даних про ефективність існуючих інституцій у сфері соціальної допомоги є критично важливими для усунення недоліків у політиці та забезпечення більш ефективних соціальних програм. Це дозволяє державним органам не лише оцінити, наскільки успішно реалізуються соціальні ініціативи, але й визначити подальші напрямки розвитку. Оцінка ефективності Збір і аналіз даних дозволяють здійснити об'єктивну оцінку

ефективності існуючих інституцій та програм соціальної допомоги. Це включає в себе аналіз результатів, термінів виконання завдань, а також задоволення потреб громадян. Результати цієї оцінки допомагають виявити слабкі місця в системі та сформулювати рекомендації щодо їх усунення. Аналіз статистичних даних і результатів досліджень забезпечує науково обґрунтоване прийняття рішень у сфері соціальної політики. Керівники можуть спиратися на конкретні факти при розробці програм, що значно знижує ризики та підвищує ймовірність успіху ініціатив. Збір даних про потреби різних соціальних груп дозволяє державним органам адаптувати політику соціальної допомоги до специфічних вимог населення. Це, в свою чергу, забезпечує покращення доступу до допомоги та підвищує її ефективність. Регулярний збір і аналіз даних сприяють створенню системи моніторингу за виконанням соціальних програм. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та реагувати на зміни в зовнішніх умовах, зокрема в економіці чи соціальній сфері. Дані про ефективність програм і діяльність інституцій також сприяють запровадженню інновацій у сфері соціальної допомоги. Аналіз існуючих моделей та їх результатів дозволяє виявити нові підходи до вирішення соціальних проблем, які можуть бути більш ефективними. Збір та аналіз даних підвищують прозорість діяльності державних інституцій. Інформування громадськості про результати соціальних програм допомагає утворити довіру між населенням і державою, а також забезпечує участь громадян у процесах формування соціальної політики. Таким чином, систематичний збір та аналіз даних є основою для покращення соціальної допомоги, що, в свою чергу, сприяє зміцненню соціальної справедливості і загальному добробуту населення.

Аналіз існуючих соціальних послуг в Кам'янець-Подільській міській територіальній громаді показує, що потреби населення в соціальних послугах значною мірою задовольняються, проте є певні прогалини, які вимагають подальшого впровадження. Виявлено, що деякі соціальні послуги потребують підвищення якості та адаптації до сучасних вимог, що може бути

досягнуто через регулярний моніторинг і оцінку їхньої ефективності. Активна участь громадян у процесах розробки та надання соціальних послуг є запорукою їхньої ефективності та відповідності потребам громади, тому важливо підтримувати механізми зворотного зв'язку. Рекомендовано розширити спектр соціальних послуг, зокрема, запроваджуючи нові програми для підтримки вразливих груп населення, таких як пенсіонери, особи з інвалідністю та малозабезпечені сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андерсон Дж. Публічна політика. Введення. Публічна політика: від теорії до практики. Київ : Ніка-Центр, 2008. С. 11 – 35.
2. Андрійв В. М. Окремі питання правового регулювання та забезпечення соціальними допомогами за законодавством України. Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: матеріали круглого столу (м. Чернігів, 2007 р.). Чернігів, 2007. С. 169 – 173.
3. Багрій В. Н. Критерії та рівні сформованості професійних умінь майбутніх соціальних педагогів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 10 – 14.
4. Басова І. С. Внутрішньо переміщена особа як суб'єкт соціального захисту: монографія. Київ : Ніка-Центр, 2020. 288 с.
5. Басова І. С. Пенсіонування внутрішньо переміщених осіб в Україні як новий виклик для пенсійної системи. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусії: історія становлення і перспективи розвитку: монографія. Київ : Ніка-Центр. 2018. С. 132.
6. Белєвцова Я. С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : [спец.] 25.00.02 / Я. С. Белєвцова. Харків. регіон. ін-т держ. упр. нац. акад. держ. упр. при Президентові України, 2011. 20 с.
7. Беляєв О.О. Соціальна економіка : навч. посіб. / О. О. Беляєв, Є. Б. Ніколаєв, А.В. Келічавий. Київ : Вид-во КНЕУ. 2014. 481 с.
8. Браун М. Пол. Посібник з аналізу державної політики / Пер. з англ. Київ : Основи, 2000. 243 с.
9. Бук М. О. Правове регулювання соціального обслуговування осіб з інвалідністю в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2020. 20 с.

10. Валевський О. О. Культурна політика в подоланні кризи та реалізації реформ українського суспільства (архетипний підхід) // *Публічне управління: теорія та практика*. 2015. Вип. 1 (спец. вип.). С. 94 – 99.
11. Веймер Д., Вайнінг Е. Аналіз політики: Концепції і практика. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2000. 654 с.
12. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 2: Філософія права/ редкол.: С. І. Максимов (голова) та інш.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 1128с.
13. Велика українська юридична енциклопедія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 912 с.
14. Вінічук М. В. Регулювання зайнятості населення як механізм забезпечення соціальної безпеки держави *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія економічна. 2013. Вип. 1. С. 21 – 33.
15. Волкова А. О. Сучасна практика надання внутрішньо переміщеним особам соціального житла та житла житлових фондів для тимчасового проживання. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 209 – 216.
16. Волошина І. П. Соціальний захист малозабезпечених осіб в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2020. 20 с.
17. Все про соціальну роботу : навч. енциклопед. словник-довідник / [За ред. В. М. Пічі. Вид. 2-ге, виправлене, перероблене та доповнене]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2013. 616 с.
18. Герасимов А. П. Історичний аспект розвитку теорії «розбитих вікон» та основні проблеми й переваги її впровадження в правоохоронну систему України / А. Герасимов, А. Токар, О. Завістовський // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 39 – 45.

19. Гупало О.Г. Порівняльний аналіз моделей соціальної політики держави / О. Г. Гупало, О. Б. Жук // *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.4. С. 211 – 218.
20. Дерєга В. В. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 178 с.
21. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
22. Друкер П. Управління знанням в сучасних демократіях і проблема істини. *Філософія освіти*. 2016. № 2 (19). С. 6 – 14.
23. Дубич К. В. Участь громадських організацій в публічному управлінні системою соціальних послуг. *Державно-управлінські студії*. 2017. №2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/deruprs_2017_2_16
24. Єрмолівська О. Ю. Соціальний захист як фактор стабілізації життєвого рівня населення в умовах трансформаційної економіки: автореф. дис. канд. екон. наук. Харків, 1996. 32 с.
25. Іншин М. І., Севрюков Д. Г. Соціальне громадянство: історія та сучасність : монографія. Київ : Видавництво Людмила, 2020. 208 с.
26. Інформаційні матеріали щодо реформи системи соціальної підтримки населення. Кіровоградська обласна державна адміністрація. URL : <http://kr-admin.gov.ua/Comitet/Ua/history/05011209.pdf>
27. Ляш О.І . Щодо перспективних напрямів підвищення якості соціальних послуг в Україні. Аналітична доповідь : [Електронний ресурс] / О. Ляш // Нац. ін-т стратег. досліджень : веб-сайт. 2014. <http://www.niss.gov.ua/articles/763>.
28. Забута Н. В. Регулювання зайнятості населення: теорія і зарубіжний досвід // *Економіка. Проблеми економічного становлення*. 2009. № 5. С. 76 – 82.
29. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року

URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 06.05.2024).

30. Закон України Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування від 09.07.2003 р. № 1058-IV URL: <https://ips.ligazakon.net/document/BS000150> (дата звернення 15.10.2024).

31. Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text> (дата звернення 15.10.2024).

32. Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття від 02.03.2000 р. № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 15.10.2024).

33. Закон України Про страхування від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text> (дата звернення 15.10.2024).

34. Закон України Про охорону праці від 14.10.1992 р. № 2694XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення 15.10.2024).

35. Закон України Про загальнообов'язкове державне медичне страхування від 19.03.2013 р. № 2597(проект). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG20500A> (дата звернення 15.10.2024).

36. Закон України Про основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 15.10.2024).

37. Закон України Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення від 19.10.2017 р. № 2168-III. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T172168> (дата звернення 15.10.2024).

38. Карлсон М. О. Управління якістю соціальних послуг : теорія та практика. Досвід мікропроектів УФСІ з інноваційних соціальних послуг М. О. Карлсон, Л. В. Сідельнік, С. І. Міщенко та ін. Київ : Укр. Фонд соц. інвестицій, 2007. 99 с.

39. Кодекс законів про працю України. від 10.12.1971. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KD0001>
40. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL : <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf> (дата звернення: 08.05.2024).
41. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2015. 98 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 09.09.2024).
42. Кривошлик Т. Д. Вплив тенденції соціального страхування на розвиток системи страхового захисту в Україні. *Бізнес Інформ*: 2018. 12 (491), С. 239 – 245.
43. Кульчицька О. І. Суб'єкти права соціального забезпечення України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.05. Львів, 2007. 188 с.
44. Кузьмін С. А. Теорія держави та права в питаннях і відповідях: посібник; вид. 2-е, доповн. та перероб / С. А. Кузьмін, Д.М. Карпенко. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2014. 56 с.
45. Лаврук В. В. Управління мотивацією інноваційної діяльності / В. В. Лаврук, О. С. Лаврук // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Том14, №1(51). Частина 1. Львів, 2012. С. 376 – 381.
46. Ласько І. М. Система джерел права соціального забезпечення України: дис. канд. юрид. наук : 12.00.05. Львів, 2015. 212 с.
47. Лібанова Е. М., Палій О.М. Ринок праці та соціальний захист. Київ. 2004. 491 с.
48. Мачульська Є. Є. Право соціального забезпечення. 1999. 240 с.
49. Машков А. Д. Проблеми теорії держави і права: співвідношення понять та межі. К.К.І.С., 2011. 344 с.
50. Мельник Ж. В. Соціальне страхування як складова вітчизняної системи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка:

збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. Випуск 23. 882 с. С. 590 – 592. URL: <https://science.kpnu.edu.ua/naukovi-pratsi-vykladachiv/>

51. Мельник Ж. В., Співак Д. В. Професійна ідентичність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи в період воєнного стану. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». Видавничий дім : «Гельветика», 2023. Вип. 2. С. 32 – 38

52. Мельник Я. Я. Безпека цивільного процесу: теоретико-правове дослідження: автореф. дис. докт. юрид. наук: 12.00.01. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2019. 39 с.

53. Нагребельний В. П., Болотіна Н. Б. Соціальний захист. Юридична енциклопедія: В 6 т. Київ: 1998. Т. 5.

54. Наказ Міністерства соціальної політики України від 25 березня 2021 року № 147 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги натуральна допомога». <https://ips.ligazakon.net/document/RE36211>

55. Панов М. С. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М. С. Панов, В. П. Тихий // *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2000. № 3(22). С. 10 – 16.

56. Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення України : підручник. Київ : Ін Юре, 2014. 476 с.

57. Підлипна Р. П. Місце соціального страхування у формуванні ресурсів системи соціального захисту. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. №2. 108 – 120.

58. Податковий кодекс України : від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011 р. № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17. С. 556. (дата звернення: 10.10.2024).

59. Пономаренко О. М. Правове регулювання соціального забезпечення допомогоюми у зв'язку з народженням та вихованням дитини : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків. 2005. 20 с.

60. Порядок здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 р. №365. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BF> (дата звернення: 11.10.2024).

61. Порядок надання страхових виплат, фінансування витрат на медичну та соціальну допомогу, передбачених загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання для внутрішньо переміщених осіб : Постанова правління Фонду соціального страхування України від 12 груд. 2018 р. № 27. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027890-18#n6> (дата звернення: 12.10.2024).

62. Прилипко С. М. Деякі питання застосування адресної соціальної допомоги. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2003. Вип. 5. С. 130 – 136.

63. Приходько С. В. Держава і соціальний захист громадян. *Право України*. 1999. № 2. С. 22 – 26.

64. Про соціальні послуги : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 966-IV (із змінами, внесен. згідно із 8 Законами в 2004-2012 рр.) // Офіц. вісн. України. 2003. 1 серп. (№ 29).

65. Проект Трудового кодексу України (реєстраційний № 1658, від 27.12.2014р.

URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221;w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=53221&pf35401

66. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфери зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час воєнного стану : Закон України від 21.04.2022 р. № 2220-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#Text> (дата звернення: 14.10.2023).

67. Проект Соціального кодексу України от 02.08.2012 № 11061. Інформаційна агенція «ЛІГА:ЗАКОН». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF8J900A.html (дата звернення: 14.10.2023).
68. Оборотов Ю. М., Крестовська Н. М., Крижанівський А. Ф., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Державний іспит. Харків : Одиссей, 2010. 256с.
69. Ребкало В. А., Хворостяний О. І. Конфлікт у політичному житті сучасної України: теорія і технологія розв'язання: навчальний посібник. Київ, 1997. 96 с.
70. Розвиток трудового потенціалу як складова соціальної безпеки України : монографія. С. В. Вишневецька, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, І. С. Сахарук, 2018. 544 с.
71. Серватинська І. М. Моделі соціальної політики та соціального страхування: світовий і вітчизняний досвід *Світ фінансів*. 2014. Вип. 3. С. 163 – 172.
72. Сіньова Л. М. Проблеми законодавчого забезпечення соціальних допомог в умовах Євроінтеграції України. *Соціальне право*. 2017. № 2. С. 113 – 119.
73. Соціальні заклади України: інформаційний довідник / упор. Н. В. Сухицька, К. В. Данилюк, О. М. Мариніч. Київ: вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 187 с.
74. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики : навч. посіб. / В. А. Скуратівський. Київ. : МАУП, 2002. 200 с.
75. Скуратівський В. А. Управління соціальним та гуманітарним розвитком : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. У 2-ох ч. Київ : НАДУ. 2009. Ч. 1. 456 с.
76. Стандарти соціальних послуг : зб. документів. Кн. 2 / За ред. Л. Л. Сідельнік. Київ : ТОВ «ЛДЛ», 2007. 232 с.

77. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз її здійснення в Україні. Київ : Вид-во ім. Соломії Павличко «Основи», 2002. 750 с.
78. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
79. Чижов Д. А. Правовий механізм забезпечення соціального захисту людини в умовах військових конфліктів : дис. канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2017. 212 с.
80. Шевчук А. П. Формування моделей соціальної політики як складова державного управління у соціально-економічній сфері / А. П. Шевчук // *Універсальні наукові записки*. 2006. № 2 (18). С. 310 – 317.
81. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : монографія. Київ, 2016. С. 367.